

Rīgā, 11.03.2026.

Nr. IZ/2026-03/01

Par Likumprojektu Grozījumi Publisko iepirkumu likumā (Nr. 1035/Lp 14)

Pirms *likumprojektu Grozījumi Publisko iepirkumu likumā (Nr. 1035/Lp 14)*, (turpmāk- Grozījumi), Latvijas Būvuzņēmēju apvienība (turpmāk- LBA) pauž turpmāk norādīto nostāju un priekšlikumus.

LBA ieskatā Grozījumi tādā redakcijā, kā tie ir pieņemti 2. lasījumā, nenasniegs Grozījumu anotācijā un Grozījumu izstrādātāju prezentācijās norādīto vienu no mērķiem - konkurences paplašināšanu, proti, lai iepirkumos piedalītos maksimāli plašs pretendentu loks, tādējādi netiks sasniegts arī mērķis pēc iespējas lietderīgāk izmantot publiskos līdzekļus.

Vienlaikus LBA ieskatā līdz šim nepietiekami ir uzsvērtā pasūtītāja loma tieši būvniecības pakalpojumu iepirkumos un līgumu izpildes vadībā. Sevišķi *lielie* būvniecības iepirkumi nav pielīdzināmi vispārīgai preču vai pakalpojumu iegādei — tie prasa atbilstoši kompetentu pasūtītāju, kas spēj nodrošināt būvniecības iepirkuma sagatavošanu un vadību, kā arī līgumu un saistīto risku pārvaldību. Tieši pasūtītāja kompetence ir viens no būtiskiem priekšnoteikumiem tam, lai būtu iespējams nodrošināt kvalitatīvu gala rezultātu un veselīgu, profesionālu konkurenci tirgū.

Līdz ar to LBA turpina uzturēt jau iepriekš paustos priekšlikumus, kurus lūdzam ņemt vērā Grozījumu pieņemšanas gaitā, kā arī priekšlikumus, kas tiešā veidā nav iekļaujami Publisko iepirkumu likumā (turpmāk- PIL), bet kas tiešā veidā ir svarīgi sekmīgai publisko būvniecības iepirkumu realizācijai.

Priekšlikumi PIL grozījumiem

1. Atklātība

LBA pilnībā atbalsta priekšlikumus par to, ka informācijai par visiem plānotajiem iepirkumiem ir jābūt pieejamai vienā interneta vietnē. Šādu nostāju atbalsta visas potenciālo piegādātāju pārstāvošās organizācijas, līdz ar to nav izprotama Grozījumu virzītāju pretestība šādai kārtībai. Ar Grozījumiem prasība par informācijas par konkrēto iepirkumu publicēšanu netiek atcelta. Līdz ar to informācijas publicēšana vienotā interneta vietnē (tai skaitā, paralēli publiskā iepircēja

interneta vietnei) ir tehnisks jautājums, kas MI laikmetā nav sarežģītākā lieta un tas neprasa obligāti katrā vietnē informāciju manuāli ievadīt atkārtoti.

2. Līguma paredzamās līgumcenas sliekšnis

Grozījumos paredzēts ievērojami paaugstināt līguma paredzamās līgumcenas sliekšni iepirkumiem, kuriem nepiemēro PIL noteiktās iepirkuma procedūras. Attiecīgi būvniecības iepirkumos sliekšni plānots palielināt no 170 tūkstošiem euro līdz vairāk kā pieciem miljoniem euro.

LBA ieskatā būvniecības iepirkumos līguma paredzamās līgumcenas sliekšni nepieciešams paaugstināt pakāpeniski, proti, sākotnēji sliekšni piedāvājam noteikt 2 000 000 EUR apmērā. Kā viens no apsvērumiem ir nodalīt *lielos* būvniecības iepirkumus no samērā maziem iepirkumiem, kuros piesakās dažāda veida piegādātāji. Tāpat, ņemot vērā, ka šobrīd nav skaidrs kāda izskatīsies iepirkumu procedūra *zemsliekšņu iepirkumiem*, kā arī to, ka pēc statistikas skaitliski ir relatīvi ļoti maz būvniecības iepirkumu, kuru vērtība pārsniedz 5 milj., nav pamata uzreiz eksperimentēt ar visu iepirkumu nozari. Tā kā Grozījumi paredz uzraudzību veikt ex post režīmā, var sanākt, ka ex post režīmā pēc gadiem tiks konstatēts, ka tikai neliela kļūda būvniecības iepirkumu regulējumā ir maksājusi miljonus, ņemot vērā būvniecības iepirkumu apjomu visa publisko iepirkumu kopskaitā.

Otrs apsvērumš, kas būtu jāņem vērā, nosakot sliekšni, ir pasūtītāja kompetences veicot iepirkumus noteikta jomā. LBA ieskatā pasūtītāja brīvība iepirkumu jomā ir jāsaista arī ar konkrētiem izmērāmiem rezultātiem. Jau šobrīd Iepirkumu uzraudzības birojs (turpmāk- IUB) ir izstrādājis metodoloģiju publisko pasūtītāju reitinga noteikšanai (<https://info.iub.gov.lv/ratings>). Tāpat Grozījumos ir iekļautas normas, kas paredz Ministru kabinetam (turpmāk- MK) uzdot izveidot iepirkumu kompetences centrus, kā arī izstrādāt prasības un noteikumus, kas jāievēro pasūtītājiem attiecīgās jomas iepirkumos.

Tādējādi paaugstināto iepirkuma sliekšni varētu attiecināt uz pasūtītājiem, kuri, piemēram, saskaņā ar IUB reitingu ir sasnieguši zināmu reitinga punktu skaitu vai pasūtītājiem, kas, saskaņā ar MK noteikumiem, ir atzīti par kompetences centru vai arī atbilst kompetences centram izvirzītajām prasībām noteiktā iepirkumu jomā.

3. Kompetences centri

Grozījumos ir iekļauti priekšlikumi, kas vērsti uz līdzīgu iepirkumu centralizāciju un kompetences centru izveidi. LBA pilnībā atbalsta šādu FM iniciatīvu. Vienlaikus Grozījumos nepieciešamas arī normas, lai Ministru kabinets nosaka konkrētākus laikus, iespējams nozares un/vai iepirkumu veidus, kuros centralizāciju būtu nepieciešams iesviest primāri. LBA ieskatā būvniecības kompetenču centri praktiski var tikt izveidoti dažādos formātos — centralizēti, tematiskie, reģionālie vai balstīti lielāko iepircēju kapacitātē. Tāpat kompetenču centru statuss var kalpot arī kā pamatojums augstāka iepirkuma sliekšņa piemērošanai būvniecībā, jo tie nodrošina atbilstoši kompetentu iepirkuma un būvniecības procesu pārvaldību, kas mazina riskus un stiprina atbildību. Līdzīgu pieeju var integrēt arī IUB reitinga metodoloģijā — piešķirot lielāku autonomiju un sliekšņus pasūtītājiem, kuri pierādījuši stabilu un kompetentu būvniecības procesu vadību.

FM piedāvātā redakcija attiecībā uz kompetenču centriem šobrīd vairāk ir deklaratīva, jo netiek piedāvāts regulējums, kurā noteiktu atbildīgo iestādi, termiņus un izmērāmos mērķus, kurus plānots sasniegt ar kompetenču centru izveidi.

4. Risku mazināšana caur iepirkumu kritērijiem - dempinga cena un neatbilstoši nodefinēts iepirkuma kritēriji

PIL reformas gaitā komisiju darba grupās netika līdz galam detalizēti izvērtēts un atrisināts jautājums par zemākās cenas kritērija ietekmi uz būvniecības iepirkumiem (projektēšana, metu konkurss, arhitektūra, būvdarbi, būvuzraudzība, autoruzraudzība u.c.). Esošā kārtība praksē pieļauj situācijas, kurās būtiski zemas cenas uzvar, radot augstus izpildes, kvalitātes un ēnu ekonomikas riskus, kā arī tirgus kropļojumus. LBA atbalsta saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma principu, kur cenas kritērijam var būt liela nozīme, vienlaicīgi lūdzam reformas ietvaros ieviest skaidrus, objektīvus un vienādi piemērojamus kritērijus zemākās cenas izvērtēšanai, lai pasūtītājiem būtu tiesiski drošas un praktiskas rīcības iespējas un pakalpojumu sniedzējiem nebūtu jākonkurē ar dempinga cenu. LBA piedāvā fokusēt uzmanību uz šādiem aspektiem:

- praksē būvniecībā bieži trūkst viennozīmīgi definētu prasību un salīdzināmas izmaksu struktūras, tāpēc pretendenti iepirkuma priekšmetu dēļ šīm nepilnībām var interpretēt atšķirīgi un piedāvājumu cenas svārstās plašā amplitūdā. Rezultātā cena bieži kļūst par vienīgo izšķirošo faktoru, nereti legalizējot nepietiekami pamatotas vai praktiski neizpildāmas cenas, kas palielina kavējumu, kvalitātes un papildu izdevumu riskus. LBA ieskatā PIL reformas ietvaros nepieciešams ieviest skaidrus par iepirkumu saturu un kritērijiem un piedāvājuma cenas veidošanos;
- atlases procesā jāparedz objektīvs cenas izvērtēšanas mehānisms. Piemēram, ja piedāvājuma cena ir zemāka/lielāka vairāk nekā 10% par pārējo atbilstošo piedāvājumu mediānu, pasūtītājam ir tiesības izslēgt zemāko cenu vai pienākums pieprasīt skaidrojumu un ja skaidrojums nav pietiekams, pasūtītājs noraida piedāvājumu kā nepamatoti lētu. Tas ļautu nozarē neveicināt dempinga piedāvājumus.

LBA uzsver, ka skaidri, izmērāmi un vienādi piemērojami kritēriji ir būtiski, lai nodrošinātu kvalitatīvu konkurenci un novērstu situācijas, kurās būvniecības nozares uzņēmumi spiesti piedalīties nepietiekami definētos vai neprecīzi sagatavotos iepirkumos, kas var radīt maldīgu priekšstatu, ka kāds iesniedzis piedāvājumu ar dempinga (nepamatoti zemu) cenu.

5. Zaļais publiskais iepirkums (ZPI) būvniecībā

Ņemot vērā ka ZPI būvniecībā atbilstoši reformai ir paredzēts pārlīkt uz vadlīnijām, tad Grozījumi nesniedz atbildi uz jautājumu kā šis jautājums tiktu kvalitatīvi īstenots. LBA bažas ir, ka nav pietiekoši veikta analīze par esošo ZPI būvniecībā iepirkuma procesu un nav izstrādāts piedāvājums tā pilnveidošanai vai pat integrēšanai citos likumos un normatīvajos regulējumos, kura iespējams viens no risinājumiem varētu būt obligāts dzīves cikla aprēķins vai citu faktoru

integrēšana vispārīgos būvniecības noteikumos. ZPI būvniecībā pārlikšana uz vadlīnijām nerada skaidru virzību uz mērķu sasniegšanu ko nosaka, piemēram, “*Latvijas Būvniecības nozares stratēģija 2025-2030*”.

Bez skaidri izstrādāta un sistemātiski vadīta ieviešanas procesa pastāv būtisks risks, ka reforma nerasnēs izvirzītos mērķus — īpaši būvniecības nozarē, kur kvalitatīvs iepirkums ir tieši saistīts ar pasūtītāja kompetenci nodrošināt būvniecības procesu vadību. Tāpēc LBA ieskatā vienlaikus ar Grozījumu pieņemšanu ir nepieciešams nekavējoties un paralēli sākt darbu pie detalizētas ieviešanas kārtības izstrādes, iesaistot nozari un nosakot konkrētus termiņus, kritērijus un atbildības. Pretējā gadījumā reforma riskē kļūt formāla. LBA iestājas par tādu reformas procesu, kurā tiek panākts reāls progress, un publiskais būvniecības iepirkums kļūst par kvalitātes, kompetences un profesionālas nozares sakārtotības stūrakmeni.

Ar cieņu

vadītājs

Edijs Kupčs

ŠIS DOKUMENTS IR PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU